

Äänitteen nimi: Segregaation torjunta

Äänitteen kesto: 00:32:24

[äänite alkaa]

[tunnusmusiikki 00:00:01 - 00:00:04]

Päivi Karvinen [00:00:03]: Koti, yksilö ja yhteiskunta -podcastissa keskitymme hyvän asumisen elementteihin. Keskustelijoina on alan asiantuntijoita ja pyrimme jokaisessa jaksossa katsomaan asioita joko-tai-asenteen sijaan sekä-että-ajatuksella. Niin myös tässä jaksossa, jossa keskustelijoina ovat erityisasiantuntija Venla Bernelius opetus- ja kulttuuriministeriöstä, TVT Asunnot Oy:n toimitusjohtaja Teppo Forss ja yliopistolehtori Jarkko Rasinkangas Turun yliopistosta. Tervetuloa kaikille. Minä olen Päivi Karvinen ja tämän podcastin meille tarjoaa TVT Asunnot Oy. Aiheenamme tällä kertaa on alueellisen eriarvoistumisen eli segregaation torjunta. Me keskusteltiin tästä etukäteen ja nousi esiin ajatus, että segregaatio vaatisi tällä hetkellä valtion taholta määrittelyä siitä, mitä segregaation torjunnalta haetaan. Käytetään tässä alussa hetki aikaa siihen, mitä segregaatio tällä hetkellä tarkoittaa, miten se näkyy arjessamme ja onko se viime vuosina lisääntynyt. Mennään tässä järjestyksessä. Venla, Teppo ja Jarkko.

Venla Bernelius [00:01:11]: Joo. No nyt ei voi sanoa, että ooh, tämä tuli niin äkkiä. [naurua] Olen aihepiiriä aika pitkään tutkinut. Ja tosiaan kyllä juuri se, miten segregaatiota voisi määritellä, minusta ehkä tähän mennessä edelleen paras määritelmä on nimenomaan, että segregaatio tarkoittaa sen tyyppistä esimerkiksi sosioekonomisten ja etnisten erojen kasvua, jolla on yhteys elämän mahdollisuuksiin ja niiden eriytymiseen. Eli se ei ole mitä tahansa eriytymistä tai erilaistumista alueiden välillä, vaan se on nimenomaan sellaista eriytymistä, joka näkyy esimerkiksi koulutuspoluilla tai ihmisten hyvinvoinnissa. Jos se näin määrittelee, niin me nähdään, että kyllä segregaatio on monellakin mittarilla lisääntynyt suomalaiskaupungeissa aika paljon. Nostaisin havaintoina ehkä kaksi huolestuttavaa ja kiinnostavaa elementtiä ihan tähän kärkeen. Ensimmäinen on se, että lasten ja nuorten segregaatio on meillä syvempää kuin muun väestön. Lapset elävät ikään kuin todennäköisemmin samankaltaisista taustoista tulevien lasten ja nuorten kanssa. Tällähän voi olla aika iso merkitys tulevaisuushorisonteille. Ja toinen havainto, että segregaatio on alkanut jossain määrin kasvaa meillä myös pienemmissä kaupungeissa. Eli enää ei puhutakaan tavallaan vain isojen kaupunkien ongelmasta. Ehkä sinänsä segregaatio ei ole koskaan oikeasti tietenkään rajautunutkaan isompiin kaupunkeihin. Nyt me selvästi nähdään, että tämä on itse asiassa haaste, joka kyllä aika monella kaupunkiseudulla nousee ihan tilastoissa ja keskusteluissa.

Teppo Forss [00:02:47]: Joo. Tämä oli tosi hyvä määritelmä. Näissä aina oppii uutta ja itsekin, vaikka on parikymmentä vuotta ollut alalla ja segregatio-sana ja -ilmiö on tässä ollut rinnalla, kyllä se vaan edellyttää, että lukee, mitä se oikein tarkoittaa. Minusta tuntuu, että ajatus siitä, että tätä jotenkin määriteltäisiin ja sanotettaisiin semmoisella tavalla, että ihmisten on helppo ymmärtää. Meillä tietysti, kun siihen liitetään kovin usein asuminen, mietitään hyvinkin konkreettisesti, että mitä me voidaan asumisen keinoin tehdä. Sanotaan, että me tunnistetaan segregaatiossa kolme elementtiä, työttömyys, tulot, ja koulutustaso. Näihin liittyy muita tekijöitä. Tietyissä ihmisryhmissä esimerkiksi näitä esiintyy enemmän, vaikka nyt maahanmuuttajissa. Ja meillä arki on sitä, että me halutaan, että on hyvä, sujuva asuminen noin konkreettisesti. Me tietysti kysytään, mitä me voimme tehdä tämän eteen, että tämmöistä epäterveyttä kasautumista syntyy. Ja kuitenkin, kun ihmisillä ja kotitalouksilla on oikeuksia, ja meillä on tavoitteena kohtuuhintaista, mieluummin edullista asumista. Nämä eivät ole ollenkaan helppoja sillä tavalla. Sanotaan kuitenkin, mitä enemmän niistä käydään keskustelua, mitä enemmän niitä määritellään, syntyy yhteismitallisuutta, kokemuksia ja muuta, kyllä siellä kuitenkin se ymmärrys keksii keinotkin. Ja varsinkin nyt, kun meillä on ollut paljon tämmöisiä kansainvälisiä esimerkkejä. Ne ovat olleet hyviä. En tarkoita, että ne on kopioitavissa, mutta ne ovat opittavissa. Kyllä tämä yhteiskuntatasoinen määritelmä on minusta ihan tarpeen. Ja kun me ymmärretään ihan kansalaistasolla, mitä se tavoitteellisuus voisi olla, kyllä me ne keinot pystytään tästä sanottamaan ja toteuttamaan.

Jarkko Rasinkangas [00:04:51]: Tässä kollegat ovat tuoneet erittäin hyviä määrittelyjä segregaatiolle ja keskusteluja, jotka tähän segregatiokysymykseen ovat liittyneet aina. Tiedetään, että se on tosi hankala ilmiö kokonaisuudessaan, koska siihen liittyy niin paljon rakenteellisia, kulttuurisia ja myös yksilöllisiä tekijöitä. Monia asioita, joita pitäisi määritellä. Tutkijat ovat määritelleet aika pitkälle segregatiota erilaisten indikaattorien kautta. On seurattu, kuten Venla toi esille, sosioekonomisia ja etniseen taustaan liittyviä tekijöitä. Ja sitä kautta on haluttu nähdä tällaisia rakenteellisia piirteitä myös siinä, koska segregatioon liittyy aina dynamiikkaan. Se ei ole vain tietty staattinen tila, vaan siinä on aina tämmöinen dynamiikka, mikä on tapahtunut. Asiat kehkeytyvät tiettyyn suuntaan. Ja nimenomaan kun kaupunkien ominaisuuksiin kuuluu se, että meillä on hyvin monimuotoista väestöä kaupungeissa. Yleensä alueet ovat luonnostaan aika erityyppisiä kaupungeissa. Segregatioon vaikuttamisessa pyritään monesti lähtemään siitä, haluttaisiin, että kaikki alueet olisivat mahdollisimman monimuotoisia ja asukasrakenne olisi monimuotoinen. Se on monesti lähtökohtana siellä. Ja se ei välttämättä ole yksinkertainen tehtävä monessakaan tapauksessa. Kaiken kaikkiaan tämä on hyvin monen suuntaan kurottava ilmiö, johon ehkä edellisten puheenvuorojen lisäksi lisäisin vielä maineen. Segregatio aina liittyy tiettyjen asuinalueiden leimaantumiseen tiettyyn suuntaan. Ja se on ehkä merkki siitä, että jollain tavalla pitää ruveta kiinnittämään enemmän huomiota tiettyihin asuinalueisiin.

Päivi Karvinen [00:06:36]: Nostit vielä esiin tuon lasten näkemyksen tässä asiassa. Miksi olet siitä nyt erityisesti huolissaan?

Venla Bernelius [00:06:46]: Kansainvälisessä segregaatiotutkimuksessa on havaittu, että erityisesti tällaisella erittäin heikko-osaisella alueella kasvaminen, nimenomaan niissä maissa, joissa eriytyminen on vielä selvästi voimakkaampaa kuin Suomessa, vaikuttaa hyvin pitkälle jopa aikuisikään lasten ja nuorten elämän mahdollisuuksiin. Se näkyy esimerkiksi Yhdysvalloissa, juuri erittäin huono-osaisella alueella kasvaminen, se näkyy vielä kolme-, nelikymppisten koulutus- ja tulotasossa. Eli siihen voi alkaa liittyä tällaisia aluevaikutuksia. Ja näille juuri lapset ja nuoret ovat huomattavasti alttiimpia kuin muut ihmisryhmät. Heidän, hienosti sanoen, sosialisatioprosessinsa, inhimillisen kasvun ja sosiaalisen oppimisensa prosessi on kesken. Ja silloin tietysti se, minkälaisia mahdollisuuksia ympärillään näkee, minkälaisia vaikutteita saa, minkälaista apua on kavereiden perheistä tarjolla ja minkälaisia roolimalleja on tarjolla, se vaikuttaa hyvin paljon. Esimerkiksi OECD:n, eli tämän PISA-tutkimustenkin taustalla olevan Taloudellisen kehityksen järjestön koulutusjaoston johtaja, olipa siinä pitkä titteli, Andreas Schleicher, hän usein lainaa nimenomaan segregatiokentän toteamusta, että sitä mitä ei voi nähdä, siitä ei voi haaveilla. What you cannot see, you cannot be. Se ehkä kiteyttää aika hyvin juuri sen haasteen, joka erittäin voimakkaasta segregatiosta lapsille ja nuorille on. Meidän tilannehan ei suinkaan ole vielä sellainen. Meillä ensinnäkin segregatio on huomattavasti maltillisempaa kuin esimerkiksi monissa yhdysvaltalaiskaupungeissa. Ja meillä tietysti hyvinvointivaltion palvelut pystyvät ottamaan ihan eri lailla ihmisistä koppii. Ja tukemaan. Mutta kyllä meilläkin nimenomaan juuri esimerkiksi lasten ja nuorten eriytyminen on voimakkaampaa kuin muiden väestöryhmien. Ja me nähdään hyvin voimakkaita tilastollisia yhteyksiä alueellistuvien todellisuuksien ja esimerkiksi koulutuspolkujen jatkamisen välillä. Kyllähän se nimenomaan suurista joukoista puhuttaessa on semmoinen näkyvä ja siinä mielessä monen tutkijan huolta herättänyt ilmiö.

Päivi Karvinen [00:08:52]: Eli puhutaan todellakin tulevaisuuden asiasta kyllä, kun puhutaan lapsiin liittyvästä asiasta ja siitä, että miten se vaikuttaa vuosikymmeniä eteenpäin. Miten tutkija ottaa koppii tästä asiasta, että mitä pitäisi nyt tutkia?

Jarkko Rasinkangas [00:09:09]: No ensinnäkin olen erittäin samaa mieltä Venlan kanssa siitä, että lapsiin ja nuoriin pitäisi ehdottomasti kiinnittää huomiota erityisen paljon. Meillä on jo aika pitkä historia segregaatiotutkimuksessa Suomessakin ja voi sanoa, että 30 vuotta ollaan nyt tutkittu suhteellisen aktiivisesti segregatioita. Kyllä tämä on tullut sieltä aika lailla alusta

saakka esille. Itsekin olen ollut erilaisissa lähiöprojekteissa mukana parikymmentä vuotta, neljännesvuosisadan tässä kohtaa. Siellä ovat monesti olleet nimenomaan lasten ja perheiden asiat esillä niiden kehittämistoimenpiteitten joukossa. Kuitenkin olen nähnyt sen, että me keskustellaan edelleen samasta asiasta vailla ehkä semmoista vakavaa tarttumista siihen. Ehdottomasti nostaisin tämän kärkeen myös, lasten ja nuorten aseman.

Päivi Karvinen [00:10:03]: Tästä asiasta todellakin on jo suhteellisen vakavastikin kannettu huolta parisen vuosikymmentäkin aikaa, mutta ei ole hirveästi tapahtunut mitään. Voi sanoa, että eriytyminen, kuten myös kansalaisten eriarvoistuminen tai ainakin se eriarvoistumisen tunne on kasvanut, lisääntynyt. Millä tavalla valtion tulisi määritellä segregatio, jotta tilanteeseen voitaisiin vaikuttaa positiivisella tavalla ja minkälaisia politiikkakeinoja nyt pitäisi toteuttaa? Tarvitaanko enemmän torjuntaa vai ollaanko jo siinä tilanteessa, että me ei pystytä torjumaan segregatiota? Jääkö joillain alueilla keinoksi lähinnä sopeutua tilanteeseen?

Teppo Forss [00:10:44]: Tässä tosiaan itse edustan yhtä osaa, joka liittyy tähän eli asumista ja asumisen tarjontaa ja vielä tätä valtion tukemaa asuntotarjontaa, johon liittyy tällainen julkinen palvelutehtävä, eli haetaan asumisen lisäksi myös vaikutuksia. Tietysti nämä koulutukseen liittyvät asiat, ne tulevat lähinnä sen asumisen sijoittumisen kautta. Missä se asuntokanta sijaitsee, miten sitä ylläpidetään, minne sitä uutta tuotetaan, kuinka paljon, miten sitä hallitaan. Ja hallinnalla tarkoitan lähinnä sitä, miten sitä asukas yhteisöä sääntöjen ja tavoitteiden mukaisesti voidaan saada sen kaltaiseksi, että siellä potentiaali segregatiolle olisi mahdollisimman vähäinen. Ja nämähän ovat aika hitaasti liikkuvia tai toteutuvia nämä meidän keinomme. Se lähtee siitä, että kun asuinalue toteutetaan, tosiaan ne palvelut ovat siellä. Otetaan nyt vaikka koulutus, päivähoito, työ ja työhön liikkuminen, sanotaan demokratia ja muu osallistuminen, näiden tietysti täytyy olla kunnossa. Puhutaan siitä, kuinka paljon meidän kaltaistamme asuntotuotantoa ja hallintaa siellä on. Toki valtion tukema asuntotuotanto ja segregatio eivät muodosta, ne eivät ole pari. Pikemminkin päinvastoin. Meillä on kuitenkin se tavoite kansasta. He ovat meillä kärjessä, joilla on kaikkein heikoimmat mahdollisuudet saada markkinoilta asuntoa. Me voidaan vaikka tekemällä erilaisia huoneistoja samaan taloon välttää sitä potentiaalia. Eli tarkoittaa sitä, että kun meillä on perheasuntoja, yhden hengen, kahden hengen kotitalouksien asuntoja, erilaisten perhetyyppien elämään sopivia asuntotyyppisiä siellä tarjolla, pelkästään tämä tarjonta luonnostaan ehkäisee, että siellä tällainen mahdolliseen huonoon johtava kehitys käynnistyisi. Perinteisesti tunnetaan, että mitä pienempiä asuntoja, mitä enemmän on yhden hengen koteja, sitä suurempi se potentiaali tällaiselle huonolle kehitykselle on. Tietysti on tämä määrä, puhutaan hinnoittelusta, että vaikka meillä on omakustannusperiaate, mutta sitäkin voidaan säätää, että on tarjolla riittävän paljon sen hintaista asuntokantaa, että siihen sopii. Mutta toisaalta siellä on sen hintaista asuntokantaa

ja hyvää laatua, että sinne ihmiset haluavat myös laatumielessä tulla. Silloin tämä tasapaino on saavutettavissa. Ja siinä kohtaa, kun talot tulevat teknisesti siihen tilanteeseen, että niitä on pakko tai välttämätöntä korjata perusteellisesti. Jos sinne on päässyt syntymään tällainen vääristymä, voidaan esimerkiksi, kun päätetään sopimuksia ja tehdään perusteellinen korjaus, käytännöllisesti katsoen kannattaa muokata sitä asuinkantaa siinä kohtaa. Eihän tämä tietenkään poista, kuten sanoit, työttömyyttä tai paranna ihmisen tulotasoa tai nosta heidän koulutustasoaan, mutta siinä kohtaa, missä tämä asuinpaikka on ollut, sitä tilannetta voidaan muuttaa. Ja tästä meillä on aika hyviä tai itse asiassa tosi hyviä kokemuksia. Ja nythän meillä on myös siinä mielessä historiallisesti hyvä hetki, että 70- ja 80-luvulla, kun on rakennettu paljon, nämä talot tulevat siihen ikään, että niitä pitää korjata. Ja jos tällaisia vääristymiä on päässyt syntymään, niitä on nyt mahdollisuus myös korjata.

Päivi Karvinen [00:14:26]: Asuntopoliittisestihan esimerkiksi Helsingissä on paljon käytetty jo vuosikymmeniä tätä sekoittavaa asumista, mikä on saanut kansainvälisestikin käsittääkseni ihan hyvää arviota nimenomaan segregaatiorajunnon osalta. Mutta miten tämä valtiovalan asian määrittelemisen, mitä sen pitäisi pitää sisällään?

Venla Bernelius [00:14:49]: Tepon vastauksessa varmaan kuuluikin jo hirveän hyvin yksi kauhean oleellinen osa sitä. Meillä on yhteinen käsitys sekä siitä, mistä ilmiöstä on kyse, että toisaalta keinoista, joita voitaisiin käyttää. Minkälaisista keinovalikoimista me voidaan levittää myös maassa. Sitä pyörittää ei tarvitse joka paikassa keksiä uudelleen. Siinä se varmasti valtion rooli onkin keskeisimmillään juuri, että me saadaan yhteinen näkymä jotenkin tähän ilmiöön. Nordregio eli tämä Pohjoismaiden yhteinen tutkimuslaitos julkaisi nyt tänä keväänä juuri ihan tuoreeltaan, noin kuukausi sitten, hirveän hyvän raportin segregaatiorajunnon ja siitä, miten eri pohjoismaiset kaupungit nimenomaan ovat pyrkineet torjumaan segregaatiorajunnot. He analysoivat kansalliset segregaatiorajunnot. Siellä todettiin, että Suomesta on puuttunut sellainen tietynlainen valtiontasoinen käsitys ja yhteinen näkymä. Nythän itse asiassa tällä hetkellä valtio on muotoilemassa tällaista segregaatiorajunnot strategiaa osana tätä allianssiyhteistyötä eli kuuden suurimman kaupunkien kanssa tehtävää yhteistyötä, mutta myös sen ulkopuolelle. Ei niin, että jätettäisiin joitain kaupunkeja ulkopuolelle. Sitä aloitetaan tässä yhteistyössä ja pyritään heti suoraan laajentamaan myös muualle. Eli siinä mielessä on kova pyrkimys ainakin ministeriöiden välillä juuri siihen, että saataisiin luotua tällainen yhteinen. Ja tietysti samat mallit eivät sovi sinänsä kaikkialle, mutta yksi suosikkilainauksistani on, en nyt muista keneltä fyysikolta se on alun perin, mutta kaikista maailman asioista käytännöllisintä on hyvä teoria. [nauraa] Silloin, kun meillä on oikeasti ymmärrys siitä, miten joku ilmiö toimii, vaikka paikalliset olosuhteet olisivat erilaisia, meillä on jonkinlainen ymmärrys siitä, minkälaisien ratkaisujen kautta voitaisiin kenties lähteä tätä ilmiötä purkamaan, niin hankalaa kuin se onkin. Ja ehkä tähän loppuun on pakko sanoa, että ilmiö tai kysymys, joka nousee nyt kauhean monista segregaatiorajunnot analyysistä, myös juuri

tästä Nordregion raportista, on juuri kaksiulotteinen. Meidän pitäisi muistaa myös, kun mietitään kansallista näkökulmaa, pyritäänkö me vaan yksinomaan torjumaan segregatiota, eli estämään ja ehkäisemään niitä väestöerojen kasvua alueilla, vai pyritäänkö me varmistamaan, että kaikkialla on mahdollista elää hyvää elämää. Ja nämähän ovat hyvin erilaiset tavoitteet. Pyritäänkö me ikään kuin muuttamaan väestörakennetta vai elämän olosuhteita jossain. Ja tässä Nordregion raportissa he painottavat kovasti sitä tarvetta juuri näiden väliseen tasapainoon, joka on minusta myös Suomen kannalta hyvin oleellinen kysymys.

Päivi Karvinen [00:17:43]: Mitä se voisi pitää sisällään? Minkälaisia konkreettisia asioita?

Venla Bernelius [00:17:48]: Hyvä esimerkki tästä, jota Suomessa itse asiassa jo tehdäänkin, on meidän tammoinen koulujen tasa-arvorahoitus. Eli meillähän jaetaan lisärahaa sellaisille kouluille, jotka toimivat vähän sosioekonomisesti haastavammissa olosuhteissa. Ja se on juuri sitä ajattelua, että ei vaan laiteta kaikkia paukkuja siihen, että saataisiin jotenkin sekoitettua, jos ei se vaan onnistu aina kaikin tavoin, vaan varmistetaan, että kaikkialla on hyvät olosuhteet. Tavallaan parhaimmillaanhan se voi myös tuoda vetovoimaa näille alueille. Toinen esimerkki on tietysti panostukset siihen julkiseen ympäristöön. Minkälaista jollain alueella on. Me ihmisethän ollaan hyviä haistelemaan aika nopeastikin, että tuntuuko alue turvalliselta, tuntuuko se viihtyisältä. Onko se visuaalisesti lumovoimainen. Nämä panostukset siihen alueen viihtyisyyteen, eiväthän ne suoraan välttämättä siihen väestörakenteeseen vaikuta, mutta ne voivat vaikuttaa hyvinkin paljon kokemuksiin siitä elämänlaadusta jollain alueella.

Päivi Karvinen [00:18:53]: Puhuit Jarkko tuosta maineesta, johon Venlakin viittasi. Minkälaisilla elementeillä sitä saadaan parannettua alueella?

Jarkko Rasinkangas [00:19:03]: No itse asiassa varmasti aika pitkälle noilla, joita Venla toi esille. Ihan taatusti tuollaisilla toimenpiteillä pystytään parantamaan mainetta. Suomessa on, voi sanoa kaukoviisaasti, lähiöprojekteja toteutettu sieltä 90-luvun puolivälistä lähtien aktiivisemmin ja oikeastaan sitä ennenkin jonkun verran. Kaikissa näissä on ollut ajatuksena se, että ne kohdennetaan yleensä sellaisille vähän heikkovetovoimaisimmille alueille ja pyritään ylläpitämään sitä alueen fyysistä ympäristöä, luontoympäristöä hyvässä kuosissa ja satsamaan alueen palveluihin. Kohdentamaan paikoitellen asukkaisiin kohdistuvia hankkeita, jotka vaikuttavat juuri tähän hyvään elämään, jota Venla toi tuossa esille. Mutta se on tietysti aika pistemäistä ja hyvinkin tapauskohtaista, mitä missäkin projektissa toteutetaan. Mutta on ollut sillä tavalla järkevää segregatioonkin vaikuttamista. Sanotaan,

että segregaatien ehkäisy on näissä lähiöprojekteissakin ollut sellainen yksi avainlause, ihan sieltä alusta saakka, johon niillä on tähdätty. Niillä toimenpiteillä varmasti on oma vaikutuksensa. Kun me katsotaan niitä alueita, joista me on puhuttu 20 - 30 vuotta sitten, vaikuttaa siltä, että edelleen ne samat alueet ovat aika pitkälle niitä, joissa niitä toimenpiteitä tarvitaan. Selkeästikään isoa muutosta ei ole tapahtunut. Ja siinä tulee helposti se maine. Kun tietty maine on muodostunut alueelle, on tosi vaikea muuttaa sitä. Jotkut kaupungit ovat toteuttaneet aika pitkälle enemmän aluekehittämishankkeita, että panostetaan todella isolla volyymilla tietylle alueelle. Ei pelkästään yksittäisen alueen, vaan sen ympäristön kehittämistä ja yhteyksien parantamista ja vetovoimatekijöiden viemistä sinne. Se voi olla vaikka joku julkinen tai kaupallinen palvelu, mikä vetää asukkaita muualtakin kaupungista sinne. Nämä ovat sellaisia toimenpiteitä, jotka voivat siihen maineeseen vaikuttaa.

Päivi Karvinen [00:21:15]: Kysyin tuossa aikaisemmin, onko meillä jo sellaisia alueita, joissa ei ole mitään tehtävissä. Onko sellaisia vielä Suomessa?

Jarkko Rasinkangas [00:21:25]: No en kyllä sanoisi, että on alueita, joilla ei ole mitään tehtävissä. Varmasti tuohon, mitä Venla toi esille tästä, tai jos sanotaan segregaatista ylipäättäen se, että me voidaan ennaltaehkäistä, pyrkiä rakentamaan asunympäristöä ja alueita, jotka lähtökohtaisesti ovat hyviä asunalueita. Ja me voidaan tehdä sopeuttavia ja korjaavia toimenpiteitä. Kaikissa näissä voidaan käyttää varmasti osittain samankaltaisia tekijöitä. Esimerkiksi sosiaalinen sekoittaminen on ollut Suomessa lähtökohtaisesti ennaltaehkäisevää. Sitä toteutetaan myös korjaavana toimenpiteenä. Jonkin verran meilläkin on purettu heikkokuntoisia taloja pois ja rakennettu jotain ihan muuta tilalle. Sitäkin toimenpidettä voidaan käyttää kahdesta näkökulmasta. Nämä kaikki sopeuttavat toimenpiteet ja sellaiset, jotka vaikuttavat ehkä suuremmin asukkaisiin ja asukkaiden hyvinvointiin ja siihen hyvään elämään alueella, niitä on paljon vaikka näissä lähiöprojekteissa toteutettu. Jos on tahtoa, on mahdollisuuksia vaikuttaa. Kiinnitetään huomiota niihin.

Päivi Karvinen [00:22:45]: Toit Teppo tuossa ennakokeskusteluissa hyvän esimerkin, miten alueelle voitaisiin saada liike toiseen suuntaan tuomalla tietyille alueelle oikeanlaisia palveluita. Kerrotko niistä?

Teppo Forss [00:23:02]: Joo. Mikä on kiinnittänyt muualla maailmassa huomioni, kun olen käynyt opintomatkoilla, että yhteiskunta voi tuoda työpaikkoja alueelle. Ja kun tulee työpaikkoja alueelle, sanotaan vaikka toiminto, jonkun varikko, toimisto tai

terveydenhoitopalveluita, tämä tuo myös mukanaan työntekijöitä. Ja ne työntekijät tietysti siellä käyvät lounaalla, ovat vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Tietysti töiden jälkeen käyvät kaupassa ja muuta vastaavaa. Tämän tyyppinen tapa tehdä sitä elämää, elinvoimaa, on aika helppoa kuitenkin. On edullista toteuttaa. Saattaa olla jopa niin, että ne työntekijät asuvat parempien yhteyksien päässä, joukkoliikenne kulkee. Silloin kun tätä vaihdantaa ja vuorovaikutusta saadaan aikaiseksi, silloin se tuo sen elinvoiman myötä tavallaan paitsi sitä elämisen arvoa, ylpeyttä siitä, vetovoimaa, mutta myös sitä taloudellista arvoa, joka heijastelee sitä arvostusta rahallisessa mielessä. Olen itse sanonut, että on varmaan kaupungin talouden kannalta ehkä paras hyötysuhde, jos alueelle satsataan paitsi viihtyisyyteen myös sisältöön ja elinkeinotoimintaan, koska se arvo, joka siellä kiinteistössä nousee, on paljon suurempi kuin esimerkiksi keskusta-alueella. Eli jos euro laitetaan keskusta-alueelle, sillä ei juurikaan saada arvoa nousemaan, mutta jos se euro laitetaan lähiohjaan, jossa on vaikka edullinen asumisen tai asuntojen hinta, sillä saadaan valtava nousu. Sehän tarkoittaa kiinteistöverotulona konkretisoituvaa myös kunnalle. Kyllä minä tämmöistä matematiikkaa tämän sisällöllisen keskustelun yhteydessä kävisin, koska tämä saattaa perinteisesti kuvitellun investoinnin panos-hyöty-suhteen saattaa ihan toisenlaiseen muotoon. Nyt kun korona oli, luin semmoisen ikivanhan, sata vuotta vanhan kirjan kiinteistöverotukseen liittyen. Minulle avautuivat sen mahdollisuudet tämmöiseen kehittämiseen. Ja siellä voisi olla semmoinen uusi suunta, sanotaan tutkimuksellisestikin. Eli kaivaa niitä aikaisempia ajatuksia esille ja katsoa, toimivatko ne tässä päivässä.

Päivi Karvinen [00:25:38]: Käyttää vanhoja kikkoja. Venla viittasitkin jo tuohon tutkimukseen, jota on tehty muista maista. Mitä meillä olisi nostettavissa muualta, hyviä esimerkkejä, asioita, joista me voitaisiin ottaa opiksi, muiden maiden käytännöistä ja toimista?

Venla Bernelius [00:26:00]: No ehkä yksi, joka tulee hyvin vahvasti monesta maasta, on ajatus sellaisista lumovoimaisista kaupungeista erilaisten naapurustojen mosaiikkeina. Me ollaan herkästi aika kiinni tilastoissa. Minusta on hyvin paljastavaa esimerkiksi, että jotenkin me suomalaiset tosi usein puhutaan asuinalueista eikä naapurustoista. Ja näillähän on hirveän erilainen klangi. Naapurusto on jotain sosiaalista. Siellä on naapuri, siellä on yhteisö. Asuinalue on tilastoyksikkö. Jotenkin minusta monesta semmoisesta aika lumoavasta kaupungista on opittavissa juuri semmoinen ajattelu, että se voi todella olla hyvin erilaisten naapurustojen saaristo tai mosaiikki. Ja ne naapurustot voivat olla itsessään hirveän vetovoimaisia. Meillä voi olla hyvin erilaistunut kaupunki ilman että se on segregoitunut. Eli me voidaan hakea sitä omaleimaisuutta ja erilaisuutta alueille jollain ihan muulla. Jonkun verran me ollaan tehty sitä. Esimerkiksi Helsinki on kaupunkina pyrkinyt brändäämään joitain kaupunginosia vähän taide- ja ekokaupunginosaksi. Meillä on vielä aika vähän suomalaisissa kaupungeissa hyödynnetty sitä yleisempää ajattelua siitä, että kehitetään

naapurustoja jonkun koukun varaan, jonkun ihanan elementin. Etsitään niistä kiinnostava historiallinen asia. Kerrotaan jokin tarina. Tuodaan esimerkiksi vaikka joku iso taidelaitos jonnekin yllättävään paikkaan, rakennetaan sen ympärille jotain hyvää. Tuodaan niitä semmoisia lumovoimatekijöitä ja ajatellaan sellaista mosaiikkimaisuutta. Siinä on ehkä yksi semmoinen asia, jota kansainvälistä tutkimusta ajatellen meillä voisi vielä vahvistaa.

Päivi Karvinen [00:27:38]: Tavallaan kasvatetaan asukkaille juuria.

Venla Bernelius [00:27:41]: Kyllä. Mietitään juuri sellaista jokaisen alueen vahvuutta ja ikään kuin hyödynnetään sitä erilaistumisen ajatusta myös segregaatiota vastaan.

Teppo Forss [00:27:53]: Noista palvelusta vielä. Näitä palveluita on hyvä sanoittaa uudelleen. Monesti kritisoidaan, että posti ja pankit ovat lähteneet ja muuta. Itse asiassa meillä on pankki taskussa. Jos ihmisen pitää mennä pankkikonttorille, niin silloin on jotain erikoista. Lähtökohtaisesti ihmiset eivät enää halua mennä, mutta pankin fyysinen poistuma koetaan palveluiden heikkenemiseksi. Voi ollakin niin, että monet palvelut ovat parantuneet. Eli tosiaan se pankki on taskussa, postipaketit tulevat, ne ovat noudattavissa vuorokauden jokaisena tuntina. Jos meillä aikaisemmin oli terveyskeskukseen matkaa kymmenen minuuttia kävellen, niin meillä voi ollakin se matka bussilla kymmenen minuuttia. Se on muuttunut. Se ei ole kävelymatkan ja kymmenen minuutin päässä, mutta se on bussimatkan päässä. Me pystytään myös näkemään jotain sellaista, mitä meillä jo on tai on muodostumassa. Ruuan saa nykyään aika helposti kotiin. Muitakin palveluita saa kotiin. Ovatko ne palvelut kuitenkin huonontuneet vai onko se tällainen käsitys. Me sanotetaan se tarina uudelleen ja voi ollakin, että asiat eivät olekaan huonontuneet, vaan ne ovat ehkä parantuneet.

Jarkko Rasinkangas [00:29:17]: Joo. Ehkä sanoisin tuosta, mitä voitaisiin oppia muualta. Eniten nostaisin esiin sitä pitkäjänteisyyttä ja resursointia sellaisena poliittisena kulttuurina ja mallina, nimenomaan valtion tasolla toteutettuna. Nythän meillä on tilanne, että valtio ohjaa asuntopolitiikkaa yleisellä tasolla ja resursointia vaikka kohtuuhintaisen tai tämän julkisesti tuotetun vuokra-asumisen ja tuetun asumisen osalta. Segregaatioon liittyvät toimenpiteet ovat hyvin pitkälle kuntien harteilla ja vastuulla, miten niitä toteutetaan. Nyt meillä on jo toistakymmentä vuotta tehty maankäytön, asumisen, liikenteen sopimuksia kaupunkiseudulle. Segregaatio kuitenkin täytyy nähdä myös seudullisena koko asuntomarkkinakysymyksenä. On huomattu, että se on jäänyt aika sivurooliin tässä MAL-suunnittelussa. Se on ollut yksi valtion keino tarjota porkkanoita kaupunkiseuduille, että siellä kiinnitettäisiin huomiota muun muassa vaikka tämän vuokra-asumisen suhteen, ollaan

huomioitu tiettyä tasapainottamista eri kuntien kanssa. Se on jäänyt hyvin hataraksi tällä hetkellä vielä. Siihen kiinnittäisin huomiota. Ja jos ajatellaan, että me on pystytty sellainen ilmiö kuin asunnottomuus aika hyvin taklaamaan tässä yhteiskunnassa. 2000-luvun tai ensimmäisen vuosikymmenen puolivälistä lähtien me ollaan aika intensiivisesti poliittisesti panostettu asunnottomuuden poistoon. Siinä on löydetty poliittista yhteisymmärrystä, määrittelyä ja ohjelmallisuutta siitä, miten sitä tehdään. Sanon, että tässä segregaatiossa olisi ihan vastaavasti, jos halutaan, mahdollisuus selkeään ohjelmaan. Ruotsissa on segregatioministeriö ollut ainakin jossakin hallituksessa, jolla on vastuualueena nimenomaan nämä kysymykset. Suomessa nyt asuntopolitiikka ylipäättään on jonkun ministerin vähän sivubisnes siinä kaiken muun tekemisen ohessa. Se ei ole mitenkään ollut agendalla meillä.

Päivi Karvinen [00:31:34]: Hyviä ajatuksia ja hyviä terveisiä valtiovallalle. Näihin sanoihin on ehkä hyvä päättää tämä keskustelu. Tällä kertaa tässä TVT Asuntojen tarjoamassa Koti, yksilö ja yhteiskunta -podcastissa pohdittiin segregaatiorajunutta. Aihe on nostettu samannimisestä kirjasta, joka julkaistiin vuoden 25 helmikuussa. Löydät linkin kirjaan tämän podcastin esittelysivulta. Keskustelijoina tässä jaksossa olivat erityisasiantuntija Venla Bernelius, toimitusjohtaja Teppo Forss ja yliopistolehtori Jarkko Rasinkangas. Kiitos teille mielenkiintoisesta keskustelusta.

Venla Bernelius [00:32:11]: Kiitos.

Jarkko Rasinkangas [00:32:12]: Kiitos.

Teppo Forss [00:32:11]: Kiitos.

Päivi Karvinen [00:32:13]: Ja kiitos sinulle hyvä kuulija, että kuuntelit tärkeää asiaa asumisesta.

[tunnusmusiikki 00:32:16 - 00:32:23]

[äänite päättyy]